

Інститут економіки та прогнозування
Національна академія наук України

ЦЕНТР
«СОЦІАЛЬНИЙ МОНІТОРИНГ»

Засідання круглого столу *«Сільський та аграрний розвиток: стан та перспективи»*

За результатами:

НДР «Сільський розвиток та аграрний сектор економіки: проблеми та перспективи», яка виконується ІЕП НАНУ на замовлення Аграрної партії України

та

соціологічного опитування «Соціально-економічні настрої сільського населення України».

8 липня 2019 року, м. Київ

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ

Загальна кількість населення (постійних жителів) України - 42,1 млн осіб

- Міських жителів - 68,9%
 - Сільських жителів - 31,1%
-

Економічно активне сільське населення (15-70 років) – 5,6 млн осіб

Рівень зайнятості сільського населення – 62,2% (2019 рік)

Рівень безробіття сільського населення – 10,9% (2019 рік)

Загальна кількість зайнятих в сільському господарстві – 2,9 млн осіб

Частка самозайнятих і безкоштовно працюючих – 79,5%

Трудова міграція:

– за оцінками – 7% економічно активного сільського населення

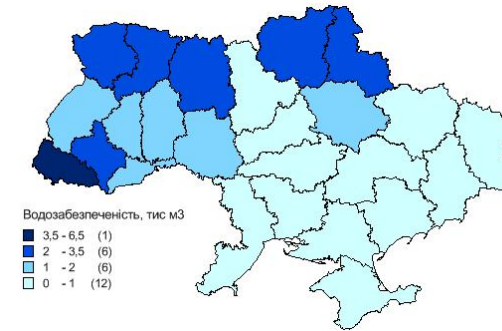
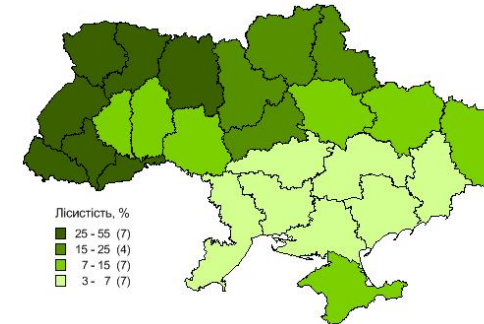
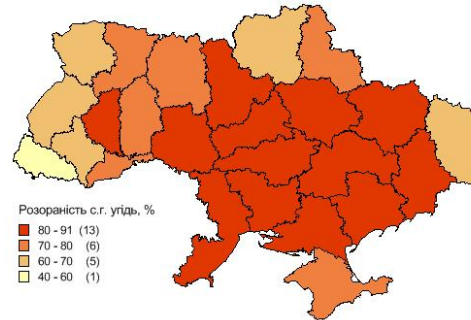
– за неофіційними оцінками кількість трудових мігрантів з села складає 2 млн осіб

Доступ до інтернету – 39% сільських домогосподарств

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

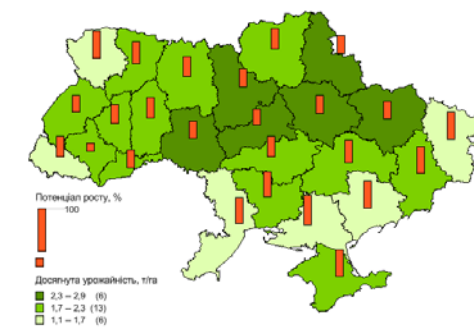
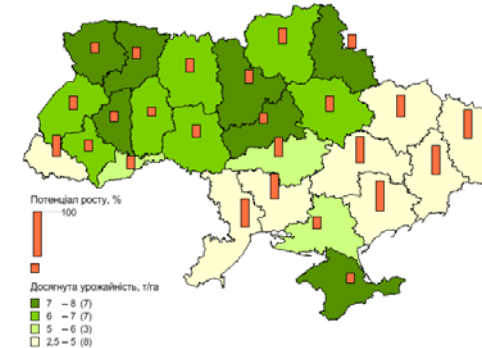
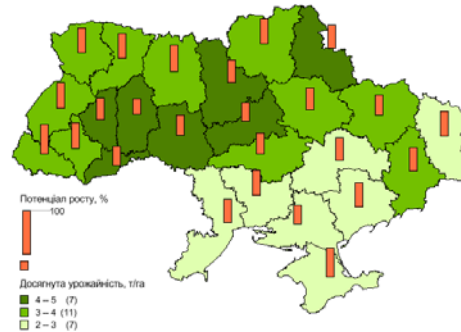
Характеристики потенціалу:

- критичний рівень розораності с.г. угідь у більшості регіонів;
- низька загальна лісистість території, регіональні диспропорції;
- дуже й надзвичайно низька водозабезпеченість у більшості регіонах.

Використання аграрного потенціалу:

- зміщення високо продуктивних зон у центральні, північні та західні регіони (пшениця, кукурудза, соняшник – зліва направо);
- досягнутий рівень продуктивності в більшості регіонів становить 50-60% від потенційного;
- структурні диспропорції землекористування (монокультура).

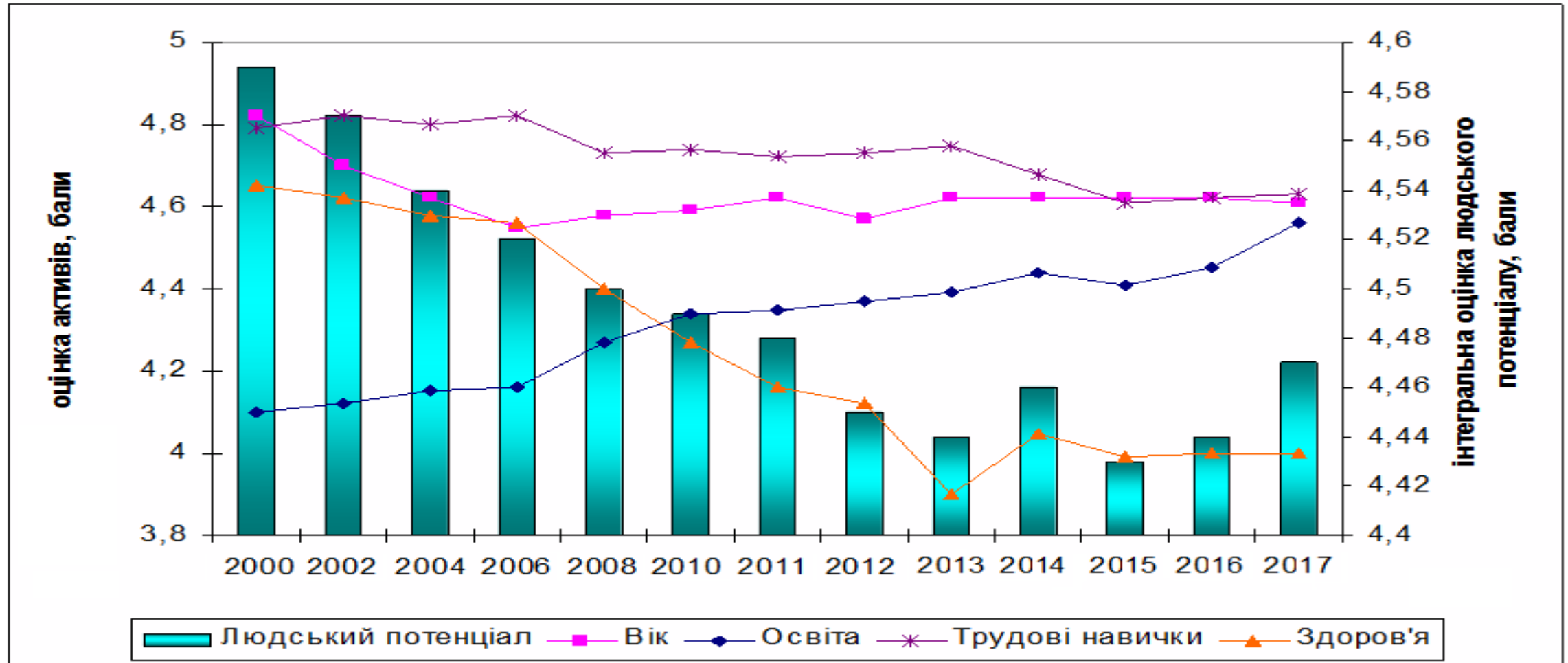
Стратегічні завдання:

- оптимізація структури використання земельного фонду;
- підвищення ефективності використання аграрного потенціалу.

Першочергові заходи:

- стимулювання та підтримка здійснення відновлювальних та захисних заходів у сфері використання ґрунтових та водних ресурсів;
- забезпечення контролю дотримання нормативів сівозміни;
- впровадження європейської належної сільськогосподарської практики землекористування.

Бальна оцінка індивідуального людського потенціалу села

Земельні відносини – фундамент аграрної політики

Земельні відносини в аграрному секторі в зарубіжній науці і практиці виступають фундаментом, на якому вибудовується, з якого “ виростає ” вся аграрна політика, спрямована на досягнення довгострокових цілей щодо формування конкурентоспроможного сільського господарства, забезпечення продовольчої безпеки країни та соціально-екологічного облаштування сільських територій.

Основою розроблення аграрних політик визнано концепцію багатофункціональності сільського господарства, що обумовлює економіко-соціо-екологічну орієнтацію розподілу і використання сільськогосподарських угідь

Основні принципи організації обігу земель сільськогосподарського призначення

- ❑ *закріплення права землекористування на засадах власності і оренди за сільським населенням з метою збереження їхньої зайнятості і розселення;*
- ❑ *забезпечення економічно доцільної оптимізації землекористування на засадах купівлі (оренди) шляхом упередження концентрації угідь як чинника, що суперечить їхній специфіці і багатофункціональному призначенню сільського господарства;*
- ❑ *соціалізація механізмів придбання земельної власності і прав землекористування як засобу недопущення спекулятивних дій на ринку земель сільськогосподарського призначення.*

Недотримання зазначених принципів обумовило формування в Україні двох полярних систем землекористування: олігархічно-латифундистської, представленої агропромислово-торговими корпораціями, та парцелярної, сформованої особистими селянськими господарствами.

Основні заходи щодо імплементації принципів землекористування у вітчизняне законодавство

закріплення права на придбання (оренду) с-г ділянок за фізичними особами, які проживають у межах території їх розміщення і працюють безпосередньо у сільському господарстві;

унормування *кваліфікаційних вимог* до землекористувачів (освіта, досвід роботи...);

встановлення *обмежень використання угідь* (мінімальні і максимальні розміри) на засадах оренди і приватної власності одним суб'єктом господарювання;

організація *інституцій пільгового кредитування* придбання сільськими жителями с-г угідь

створення державної *агенції з регулювання* земельного ринку

Збереження і відтворення родючості угідь

до 80% еродованих земель в основних с-г регіонах,

щорічні втрати гумусу 0,4-0,8 т/га,

від'ємний баланс NPK 120-130 кг/га діючої речовини

вимагають:

- *унормування правил країн ЄС*, які забезпечують збереження і відтворення родючості угідь, захист навколишнього середовища, обмеження застосування хімічних засобів у сільському господарстві;
- *створення інституції і встановлення форм контролю* за дотриманням вимог (правил), закріплених законодавством;
- *визначення критеріїв оцінювання шкоди*, нанесеної порушенням вимог (правил);
- *уведення санкцій* щодо відповідальності в залежності від розмірів нанесеної шкоди

Зазначене легалізує шляхом прийняття Закону України "Про Національний Кодекс належної сільськогосподарської практики"

Органічне виробництво: стан в Україні і світі (2017 р.)

	Площа органічних угідь, млн га	Частка органічних угідь у їх загальній кількості, %	Кількість виробників органічної с.г. продукції, млн од.	Обсяги ринку органічної продукції, млрд євро
Світ	69,8	1,4	2,9	90
ЄС-28	12,6	7,0	0,3	37
Україна	0,4	1,0	375 (од.)	0,03

Органічне виробництво: перспективи розвитку в Україні

Орієнтація: переважно на зовнішній ринок збуту (принаймні у коротко- і середньостроковому періоді)

Основні види експортованої продукції: кукурудза, пшениця, ячмінь, олійні та бобові культури, дикороси

Ключові і перспективні напрями поставок: країни ЄС, Канада, США, Китай, Японія, Арабські Емірати, Саудівська Аравія, Сінгапур, Малайзія

Найбільш придатні для органічного виробництва області: Харківська, Полтавська, Вінницька, Хмельницька, Тернопільська, Чернівецька

Перспективні види експортної продукції: насіння олійних і високобілкових культур, фрукти і ягоди (у т. ч. й оброблені), лікарські трави, ароматичні рослини, мед

Основні необхідні умови для розвитку експорту: відповідність вимогам країни-імпортера, гарантування стабільності поставок, конкурентний рівень цін, маркетинг

Основні необхідні умови збільшення внутрішніх продажів: використання світових інноваційних практик виробництва, брендинг, маркетинг, комунікація з кінцевими споживачами, стимулювання локального виробництва і продажів, кооперування

**Кооперативні й інші некомерційні
об'єднання малих і середніх виробників як
базовий чинник забезпечення їх
конкурентоспроможності і посилення
соціальних функцій сільського
господарства**

Роль кооперативів у стабілізації цін і доходів виробників

- збут великими партіями, можливий експорт самими виробниками – **вищі ціни, збільшення доходів;**
- кооперативна вертикальна інтеграція нівелює проблему нееквівалентності **міжгалузевих цін;**
- некомерційні відносини в кооперативі **створюють додатковий прибуток** його членам від участі у подальших сферах агробізнесу;
- оптова закупівля і спільне використання техніки – **дешевші ціни, зниження технологічних витрат;**
- кредитна кооперація - кредитні ставки по собівартості, що **здешевлює виробництво продукції.**

Роль кооперативів у зміцненні соціальних функцій сільського господарства

Місія кооперації – соціалізація економічних відносин

Однакові умови доступу до послуг для малих і середніх, бідних і не дуже.

Однакова вигода, пропорційна участі у кооперативній діяльності.

Однаковий доступ до навчання, освоєння нових технологій, сортів культур тощо.

Створення **додаткових робочих місць** у сільській місцевості (Франція – півмільйона зайнятих у кооперативах).

Позитивний вплив на споживчі ціни, що збільшує доступ до продовольчих товарів бідних верств населення і виступає чинником зміцнення продовольчої безпеки суспільства.

Інформація щодо діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Показники	2013	2014	2015	2016	2017	2017 до 2013,%
Кількість кооперативів	626	668	561	1026	1097	175,2
Кількість членів кооперативу, осіб	25839	29998	26151	23520	24818	96,0
Кількість працюючих в СОК, осіб	2068	2401	1497	1519	1636	79.1
Отримано держпідтримки з місцевого бюджету, тис. грн.	1051	1814	1275	995	3439	327,2
Обсяг сплачених податків та зборів, тис. грн.	7838	21169	16175	5953	13982	178,4
Розмір пайового фонду, тис. грн.	23482	41600	36009	87628	26263	111,8
Наявність основних засобів, тис. грн.	154934	114339	77199	74940	91449	59,0
Отримано коштів від реалізації продукції, тис грн.	77763	196238	87114	81694	109624	141,0

Завдання для нової влади України

інституалізувати державний протекціонізм розвитку кооперативів у статусі невід'ємної складової аграрної політики;

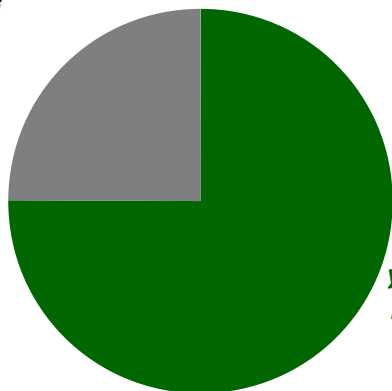
ввести алгоритм державної підтримки, поширений в країнах ЄС, в закон України «Про державну підтримку сільського господарства України»;

наповнити конкретним змістом розділ «Держава і кооперація» Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію», використавши практику західноєвропейських й інших країн;

доповнити чинне кооперативне законодавство унормуванням принципів створення і функціонування кооперативних банків відповідно до статті 8 Закону України «Про банки і банківську діяльність».

СІМЕЙНЕ ФЕРМЕРСТВО

Фермерські господарства всього 34,1 тис. од.

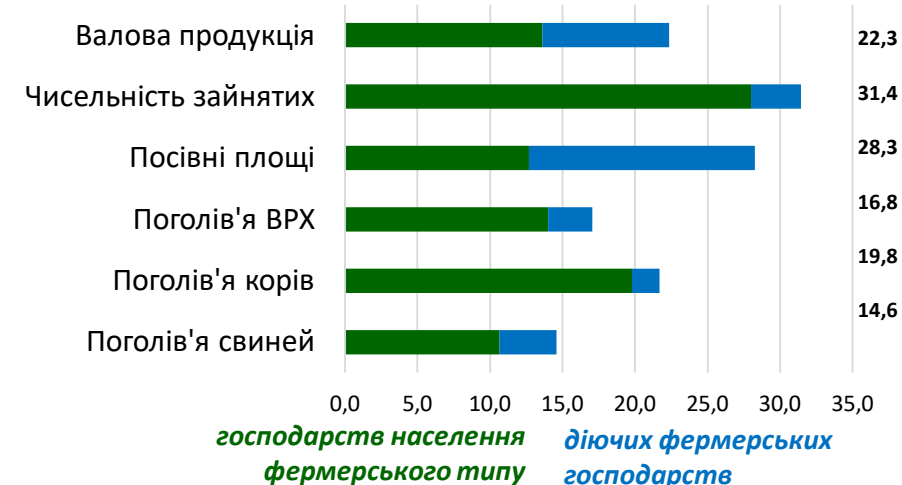
у т.ч. 75% з площею до 100 га 25,6 тис. од.

Сільські домогосподарства 4600 тис. од., з них 4000 тис. ОСГ

у т.ч. 13,6% домогосподарства фермерського типу 625 тис. од.

Виробничий потенціал

Стратегічне завдання:

сприяння трансформації домогосподарств фермерського типу у фермерські господарства.

Першочергові заходи:

- надання домогосподарствам фермерського типу доступу до державної підтримки з дотриманням процедур реєстрації, звітності, сплати податків тощо;
- запровадження спеціальної програми “Формалізація діяльності домогосподарств фермерського типу, нарощування та капіталізація їх потенціалу”, що забезпечить зростання виробництва, доходів селян, їх соціальний захист та сприятиме загальному розвитку сільської економіки.

ЯКІСТЬ ЖИТТЯ

Проблеми

- смертність серед сільського населення вища, ніж міського;
- небезпечний вплив на сільських жителів, флору і фауну практики сільського господарства (застосування агрохімікатів, локалізація великих птахофабрик тощо);
- застаріла система водозабезпечення у селах.

Стратегічне завдання:

Формування безпечного і комфортного середовище життєдіяльності.

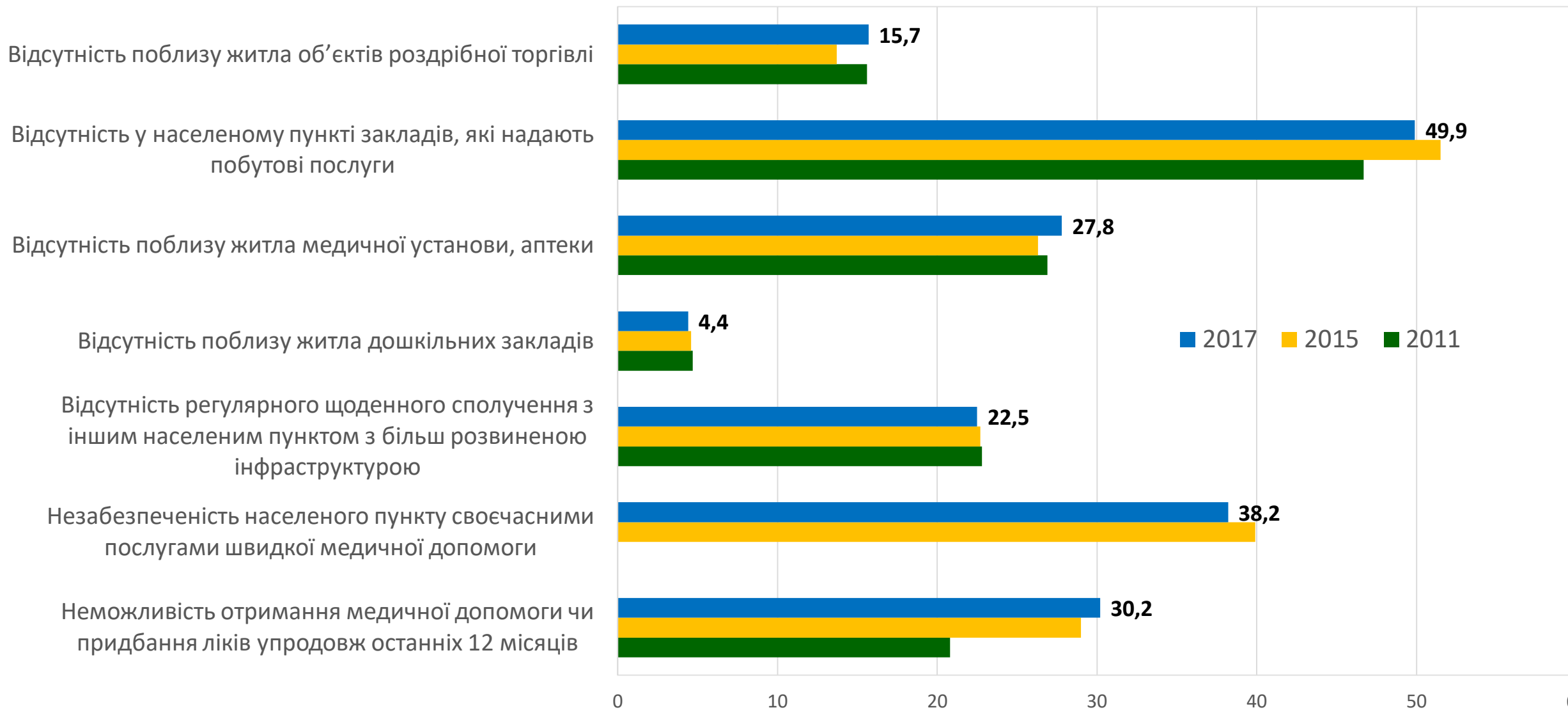
Першочергові кроки:

- посилення відповідальності сільгоспвиробників за екодеструктивну діяльність;
- схвалити Національний кодекс сталого агрогосподарювання, запровадити європейський підхід “cross-compliance” – лише при дотриманні екологічних вимог надається державна підтримка;
- дотримання норм Законів Про питну воду..., Про оцінку впливу на довкілля;
- цілі сталого розвитку: Україна, Ціль 6 “Чиста вода та належні санітарні умови” – частка сільського населення, яке має доступ до безпечної питної води до 2030 р. – 100% (факт. 2015 р. – 50%);
- імплементація Директиви Ради 91/676/ЄЕС про захист вод від забруднення, спричиненого нітратами з сільськогосподарських джерел.

САМООЦІНКА НАСЕЛЕННЯМ ДОСТУПНОСТІ ОКРЕМИХ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ (СІЛЬСЬКА МІСЦЕВІСТЬ)

Частка сільських домогосподарств, які відзначали, що вони потерпали через:

ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА

	2015 р.	2017 р.	2017 р. + /-- до 2015 р.
Довжина автомобільних доріг в Україні, тис. км	163,0	163,1	+ 0,1
у т.ч. з твердим покриттям	159,4	159,6	+ 0,2
Із загальної кількості доріг з твердим покриттям дороги:			
державного значення	49,9	44,9	- 5,0
місцевого значення	109,5	114,7	+ 5,2

Біля **90% автомобільних доріг** загального користування **не ремонтувалися понад 30 років**.

Забезпечення розвитку місцевої інфраструктури, зокрема доріг та інших інженерних мереж, а також організація пасажирських перевезень на території ОТГ належить до повноважень органів місцевого самоврядування ОТГ.

Примітка: дорожньо-транспортна мережа у Польщі більша у 2,4 рази, а у Франції більша у 6 разів, ніж в Україні.

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ І ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ, 2010-2017 рр.

Заклади	2010	2015	2017	Середньорічні зміни % в період	
				2010-2015 рр.	2015-2017 рр.
Загальноосвітні навчальні заклади, од.	12936	11668	10581	- 2,0	- 4,6
у т.ч.:					
денні загальні освітні заклади					
I ступеня	1623	1249	1071	- 4,6	- 7,1
II ступеня	4806	4186	3650	- 2,6	- 6,4
III ступеня	6739	6129	5742	- 1,8	- 3,1
Дитячі дошкільні заклади, тис. од.	8,5	9,1	9,2	+ 1,4	+ 0,5
Лікарняні заклади, од.	543	74	52	- 17,3	- 14,8
у т.ч. дільничні лікарні	497	49	26	- 18,0	- 23,4
Самостійні лікарські амбулаторії та поліклініки, од.	3440	525	474	- 16,9	- 4,7
Фельдшерсько-акушерські пункти	14934	13205	13005	- 2,3	- 0,7

Громадська думка: Які з реформ, на Вашу думку, є першочерговими?

ДЖЕРЕЛО:
дослідження
Центру
Разумкова
спільно з Фондом
«Демократичні
ініціативи» з 13
по 20 червня
2019 року в усіх
регіонах України
за винятком
Криму та
окупованих
територій
Донецької та
Луганської
областей.
Опитано 2017
респондентів
віком від 18 років.
Теоретична
похибка вибірки
не перевищує
2,3%.

<i>(Респондент и мали назват и до 5-т и відповідей)</i>	<i>Міст о</i>	<i>Село</i>
Антикорупційна реформа	60,5	68,4
Охорони здоров'я	57,7	55,8
Пенсійна реформа та реформа системи соціального захисту	51,4	53,9
Реформа органів правопорядку (судів, прокуратури, поліції)	37,5	37,2
Люстрація чиновників (перевірки та можливі звільнення)	32,1	33,8
Реформування армії, зміцнення обороноздатності	25,1	29,2
Відбудова економіки на територіях Донбасу, контрольованих Україною	19,2	19,5
Освітня реформа	14,7	15,7
Реформа децентралізації та регіонального розвитку	11,0	13,5
Реформа виборчого законодавства	20,0	13,0
Реформа у сфері енергетики	13,0	11,5
Податкова реформа	14,5	11,4
Дерегуляція і стимулювання розвитку підприємництва та інвестицій	9,3	10,5
Земельна реформа	6,1	9,6
Конституційна реформа	6,4	6,1
Реформа фінансового сектору	5,8	5,7
Реформа державного управління	5,0	4,3
Реформа управління державною власністю	3,4	3,1
Реформа державних закупівель	2,2	1,0
Реформа у сфері ЗМІ (медіа-реформа)	1,6	0,1
Інше	1,0	1,9
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	2,9	2,1

ФОРМУВАННЯ ГРОМАД, САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Проблеми:

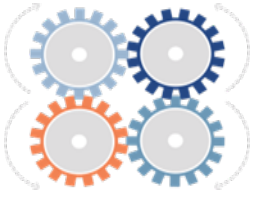
- обмежені права периферійних сіл – централізація на рівні ОТГ;
- уніфікований підхід до об'єднання без урахування особливостей депресивних територій;
- формування масштабних ОТГ, просувається підхід “район – одна ОТГ”;
- стимули для консолідації містами сільських громад;
- погіршення просторової доступності до послуг, обмежені комунікаційні можливості;
- зміщення центру ваги з громад на органи місцевого самоврядування.

Стратегічне завдання:

Створення можливостей для активізації діяльності сільських громад щодо свого локального розвитку

Першочергові кроки:

- посилення селоцентризму («rural proofing» – європейський підхід) – врахування специфіки і потреб в усіх національних політиках. Гармонізація аграрного і сільського розвитку;
- руралізація місцевого самоврядування – законодавчо закріпити захист інтересів периферійних сільських громад у рамках ОТГ (у т.ч. закріплення за ними частини бюджету ОТГ);
- розширення участі громадян у прийнятті рішень;
- допомога малим виробникам в отриманні доходів, у т.ч. за рахунок бюджетних коштів;
- розвиток виробничої, ринкової і соціальної інфраструктури.

Рекомендації щодо державної підтримки сільського господарства

Рекомендації використовують результати опитування 2051 власників/керівників малих і середніх сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, а також 599 власників господарств населення, які виробляють продукцію на продаж, проведеного у 2017 р. Центром «Соціальний моніторинг» за участі науковців ІЕП НАНУ на замовлення ФАО.

Стан і динаміка обсягів державної підтримки сільського господарства

З 2017 року обсяги державної підтримки сільського господарства були суттєво збільшені: зміни до Бюджетного кодексу України: у 2017 – 2021 рр. щорічний обсяг коштів на підтримку сільгосптоваровиробників має становити не менше 1% валової продукції сільського господарства.

Видатки Мінагрополітики України, млрд грн

Бюджетні програми підтримки сільського господарства у 2019 р.

Програма фінансової підтримки фермерських господарств: 0,8 млрд грн

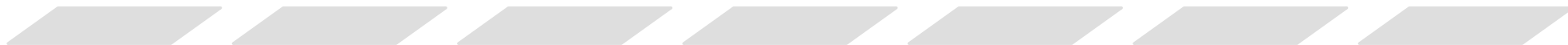
Державна підтримка тваринництва, зберігання і переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури: 3,5 млрд грн

Програма фінансової підтримки сільгосптоваровиробників: 881,8 млн грн

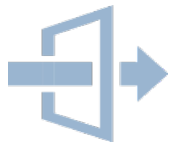

Державна програма розвитку хмільництва, закладки молодих садів, виноградників, ягідників: 400 млн грн

Здешевлення кредитів в агропромисловому комплексі: 127 млн грн

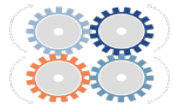
Підтримка МСП: інформування та покращання доступу до підтримки

Низька поінформованість щодо програм підтримки

лише **20,3%** МСП подавали заявки на програми державної підтримки до 2018 р.

Інформаційна підтримка програм є ключовою умовою залучення МСП до програм державної підтримки

переважна більшість малих і середніх сільськогосподарських виробників, які подавали заявки на участь у програмах підтримки, взяли в них участь

Основні бар'єри доступу до підтримки

НЕДОВІРА ДО МЕХАНІЗМУ

СКЛАДНІСТЬ, ЗАТРАТНІСТЬ

ВІДСУТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ

ВІДСУТНІСТЬ ПРОГРАМ

Фінансування та взаємодія сільськогосподарських підприємств із банківською системою

«Як часто протягом 2016-2017 років виникала необхідність в залученні коштів, в додатковому фінансуванні для забезпечення роботи підприємства/фермерського господарства?», % (серед сільськогосподарських підприємств)

	Серед усіх	Тваринництво	Рослинництво
Не виникала	52,2	54,0	45,9
1-2 рази	30,9	30,3	32,9
2-5 рази	8,8	8,1	11,5
Більше 5 разів	6,0	5,5	7,9
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	2,0	2,1	1,8

«Чи використовуєте в роботі форвардні угоди: фінансування за рахунок майбутніх поставок продукції?», % (серед сільськогосподарських підприємств)

	79,2
Так, як офіційні так і неоформлені (бартерні, договірні)	7,5
Так, тільки офіційні (оформлені контракти)	7,8
Так, тільки неоформлені (бартерні, договірні)	3,2
ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ	2,2

«Який Ваш досвід і результати звернення за кредитом до банку?», % (серед сільгоспідприємств)

	Серед всіх	Серед тих, хто звертався
Банк/и в кредиті завжди відмовляв/ли	3,1	13,2
Були випадки як отримання кредиту, так і відмови банку	7,2	30,6
Банк завжди надавав кредит	11,9	50,6
ВІДМОВА ВІДПОВІДАТИ	1,3	5,5
Не зверталися в період з 2012 по кредит для свого СГ підприємства/ФГ до банку	24,3	
Не виникала необхідність в залученні коштів, в додатковому фінансуванні для забезпечення роботи підприємства/ФГ	52,2	

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ: сільськогосподарські підприємства

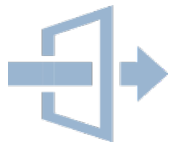
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ: господарства населення

«Чи припускаєте Ви, що в майбутньому виробництвом сільськогосподарської продукції у Вашому домогосподарстві будуть займатися Ваші діти/онуки?»

Так	24,2	49,7
Скоріше, так	25,6	
Скоріше, ні	24,2	37,4
Ні	13,2	
ВАЖКО ВІДПОВІСТИ	12,9	

«Наскільки перераховані проблеми перешкоджають розвитку Вашого господарства?». %

Підтримка МСП: інформування та покращання доступу до підтримки

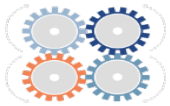
9,5% МСП користувалися дорадчими послугами по програмах підтримки

більшість з тих, хто скористався дорадчими послугами, надали позитивну оцінку співпраці (83%)

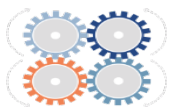
65,9% МСП вважають дорадчі служби для організації широким доступом до програм підтримки перспективним інструментом

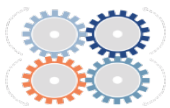
Необхідно просувати та посилювати систему дорадництва

63,5% МСП – за розподіл підтримки через саморегулівні організації, водночас лише **18,2%** МСП є членами будь-якого об'єднання (асоціації)

Існує актуальність розробки та ухвалення законодавства про саморегулівні організації

Для підвищення поінформованості можливе залучення банків, а також використання ресурсних організацій, як інформаційного каналу

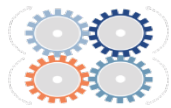
Підтримка МСП: необхідність окремої бюджетної програми, спрямованої на МСП

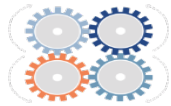
Фактори, що викликають труднощі, при доступі МСП до програм підтримки

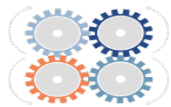
СУКУПНО: СКЛАДНІСТЬ, ЗАПЛУТАНІСТЬ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ, ТРУДНОЦІ ПРИ ОФОРМЛЕННІ НЕОБХІДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Доцільно розробити окрему бюджетну програму підтримки для малих і середніх сільськогосподарських виробників

Спрощена процедура участі, прозоре адміністрування і інформаційна підтримка – запорука ефективності програми

Програма повинна включати всі форми малих та середніх сільгоспвиробників, що відповідають визначеним критеріям

наразі, розпорядженням КМУ від 13.09.2017 № 664-р про схвалення «Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки» закріплюється норма про підтримку виключно фермерських господарств

Підтримка МСП: необхідність окремої бюджетної програми, спрямованої на МСП

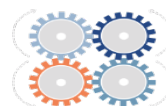
Фінансова підтримка: затребуваність банківських інструментів

КОМПЕНСАЦІЯ КРЕДИТНОЇ
СТАВКИ

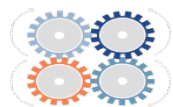
ПІЛЬГОВЕ КРЕДИТУВАННЯ

Розширення фінансової підтримки МСП через банківські установи

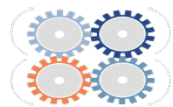
70% МСП зацікавлені в прямих та безповоротних виплатах, дотаціях на гектар землі або голову ВРХ

Прямі виплати на 1 га землі або голову худоби

програми відзначаються складністю адміністрування та контролю цільового використання коштів

Досвід ЄС: підтримка виключно «активних» власників угідь

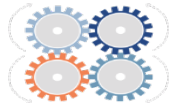
значна кількість обмежень роблять адміністрування підтримки досить дорогим та складним у використанні

Підтримка МСП: інші інструменти державної підтримки

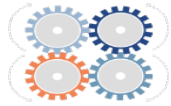
35% МСП позитивно віднеслись до створення культурних пасовищ

екологічні зобов'язання для МСП як умова участі в програмах підтримки

протидія користування землі під монокультурами, сприяння і створення пасовищ

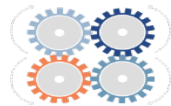
Досвід ЄС: 30% прямих виплат на виконання екологічних зобов'язань

в 2015 році на 73% с/г угідь в ЄС було накладено принаймні одне зобов'язання

49% МСП зацікавлені у програмі допомоги молодим виробникам сільгосппродукції на заснування аграрного бізнесу

Досвід ЄС: Окрема програма для підтримки молодих виробників

серед господарств менше 500 га потенційні користувачі програми – до 5 тис виробників (вік до 40 років)

Підтримка МСП: кооперація

Робота за напрямками, що могли б стимулювати об'єднання

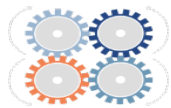
ПРОДАЖІ БЕЗ ПОСЕРЕДНИКІВ

РОБОТА З ТОРГІВЕЛЬНИМИ
МЕРЕЖАМИ

ЕКСПОРТ ПРОДУКЦІЇ

Запровадження програм державної підтримки та вирішення вищезначеної проблематики забезпечило б системний стимулюючий ефект для розвитку кооперації

Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018-2020 роки: «Ефект масштабу дає можливість просування продукції членів сільськогосподарських кооперативів в ланцюжку від виробництва до кінцевого споживача, створюючи конкуренцію посередницьким структурам, та виходу на більш привабливі ринки, зокрема міжнародні»

Підтримка ОСГ: необхідність формування стратегічного бачення розвитку

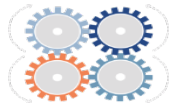
50% власників товарних господарств припускають, що їх діти чи онуки також будуть займатись сільськогосподарським виробництвом

4,3% готові офіційно зареєструватися
потенційно готові до зміни статусу 19,5%

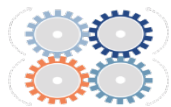
119 тис. з 500 тис. товарних господарств населення готові до офіційної реєстрації (24%)

Без комплексної державної стратегії, в тому числі підтримки, трансформація товарних господарств має обмежені перспективи

з готових реєструватися, лише **31%** зареєструвались би в якості фермерів, 53% обрали б форму підприємницької діяльності - ФОП

При плануванні програм державної підтримки для малих виробників не можна орієнтуватись на конкретну організаційно-правову форму

Нормативно-правове регулювання та зміни до законодавчої бази в контексті підтримки МСП

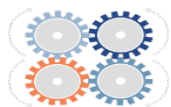
50 - різних видів стимулювання агропромислового виробництва було застосовано державою за останні 15 років

Українське законодавство не має єдиного комплексного нормативно-правового акту у сфері регулювання державної підтримки

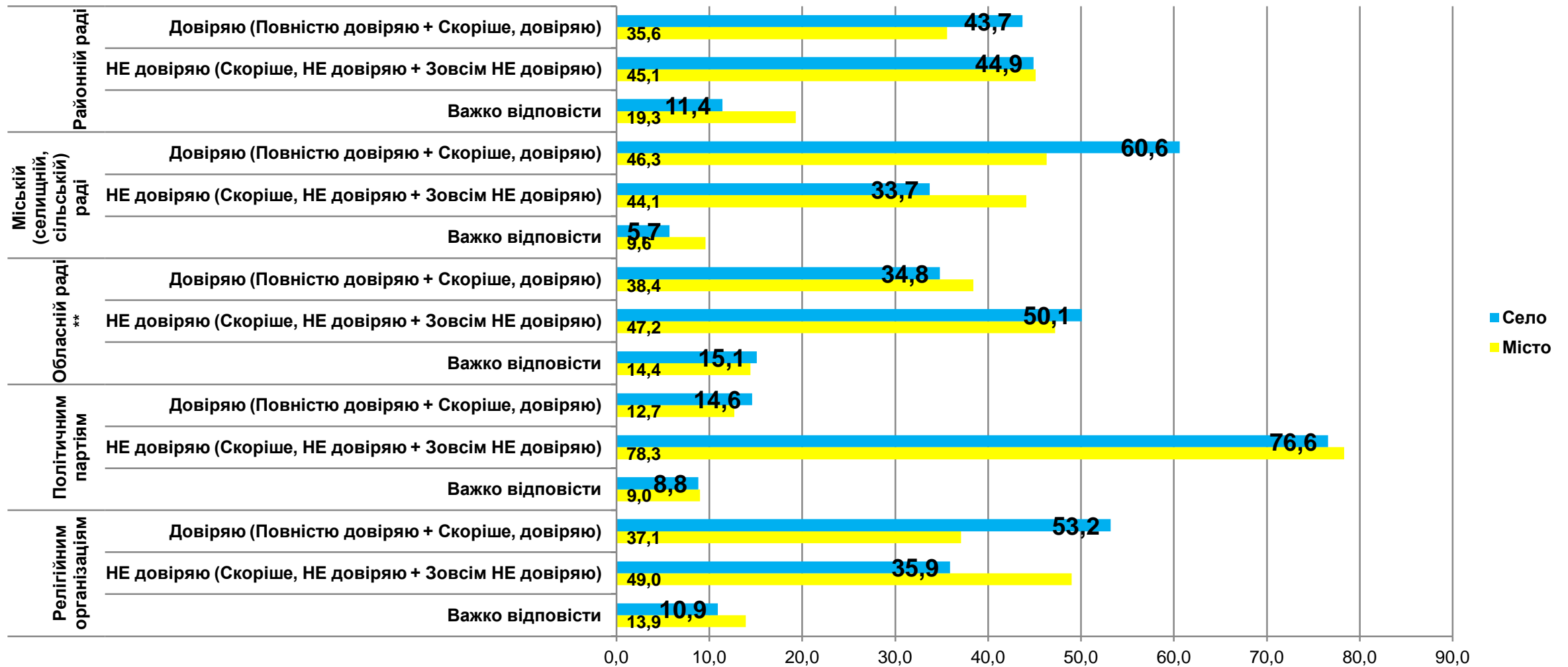
Норми про державну підтримку «розпорошені» між різними Законами України та підзаконними нормативно-правовими актами

Питання державної підтримки малих та середніх сільгоспвиробників і господарств населення повинні знайти своє чітке врегулювання на рівні Закону України

**Довіра до окремих соціальних інститутів,
соціальне самопочуття та самооцінка
соціально-економічного становища
(за результатами соціологічних
опитувань)**

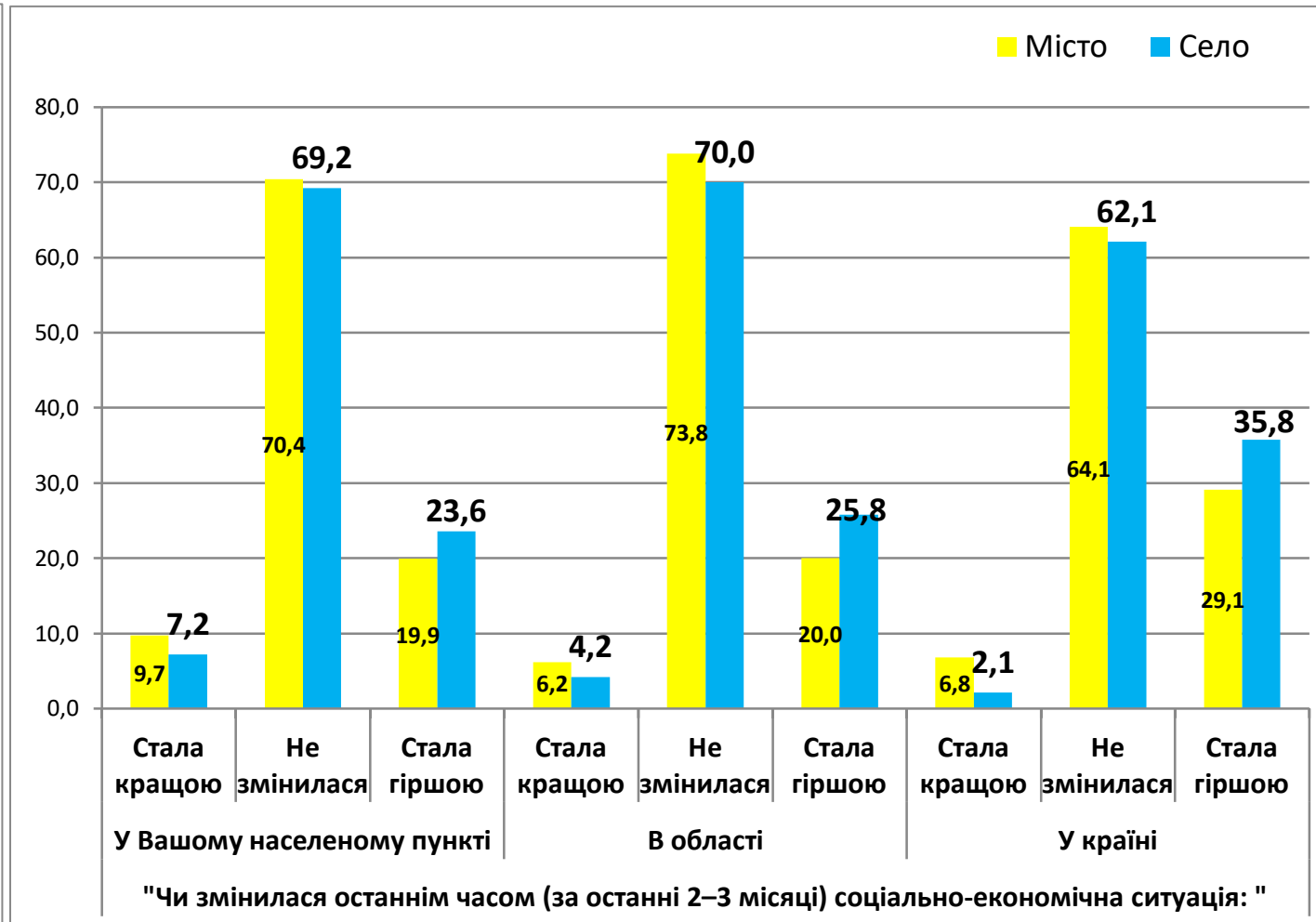
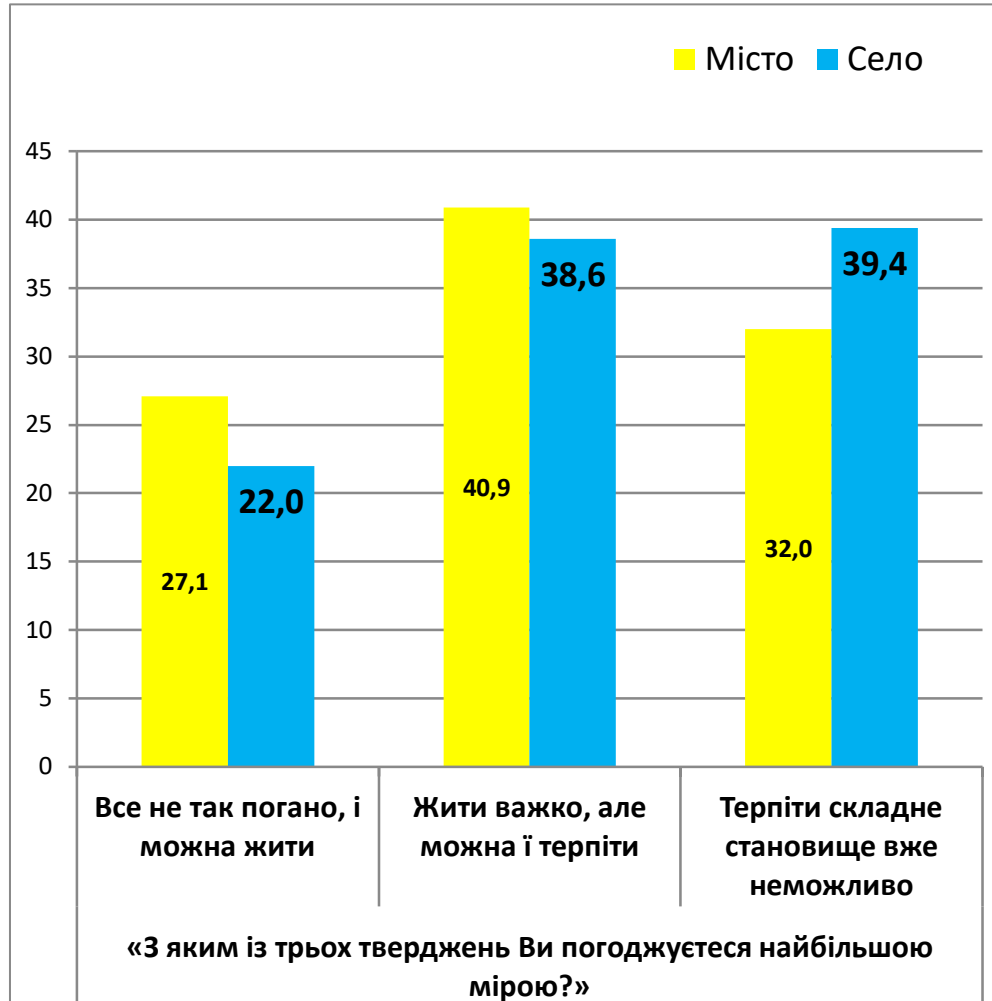
Рівень довіри *

* Національне опитування, червень 2019 р., вибіркова сукупність 2100 осіб, статистична похибка 1,31-2,18%

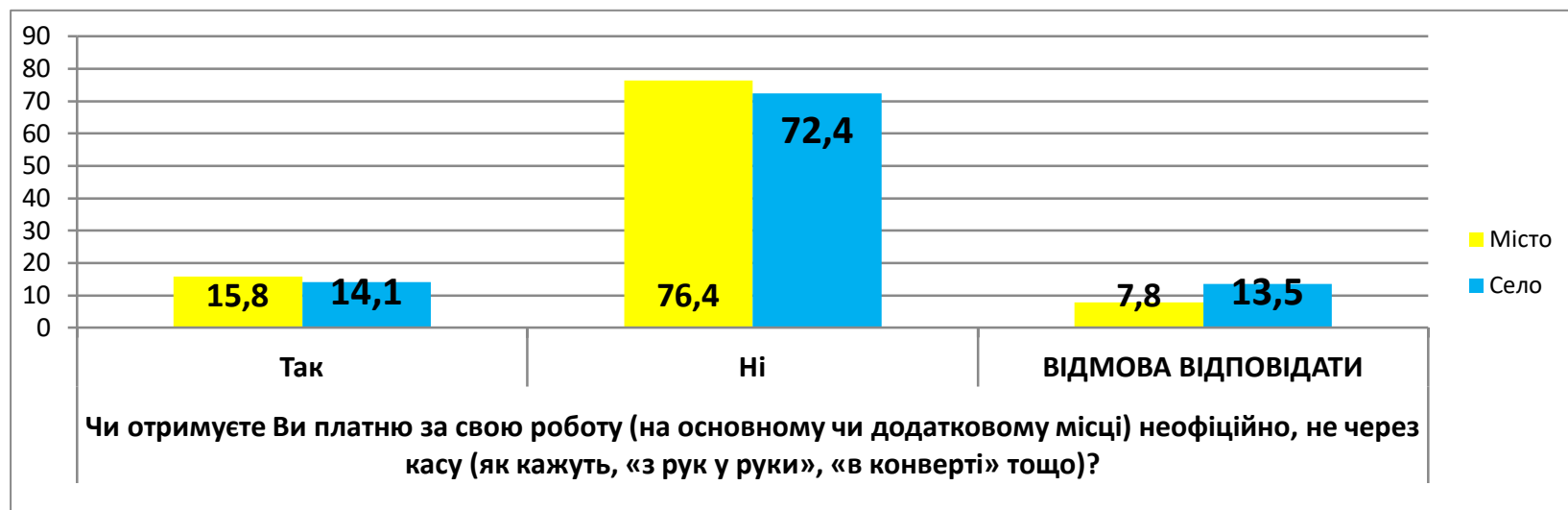
** Мешканці Києва не відповідають на це запитання

Сприйняття сьогодення*

* Національне опитування, червень 2019 р., вибірка сукупність 2100 осіб, статистична похибка 1,31-2,18%

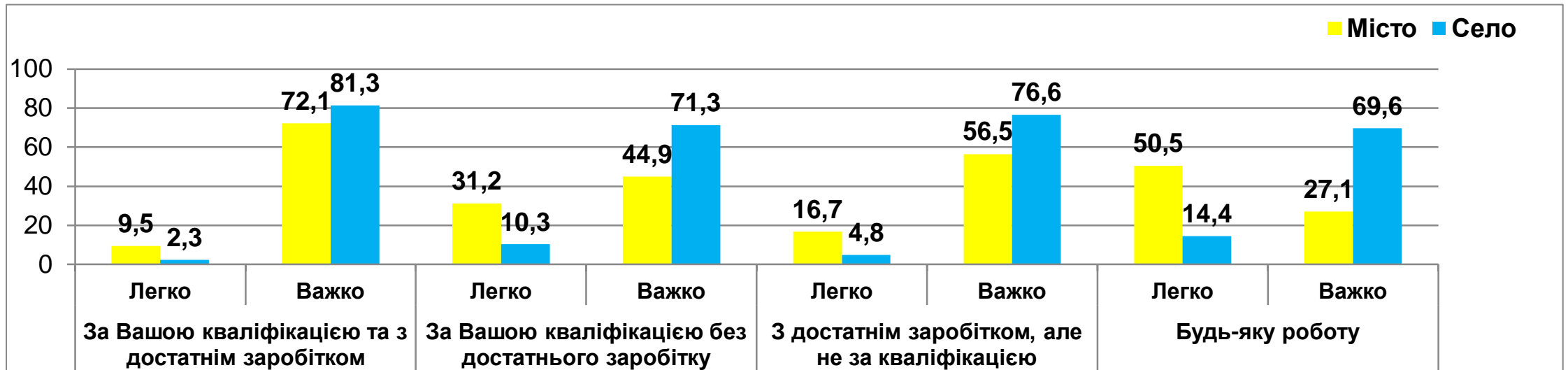
Доходи та неофіційна платня*

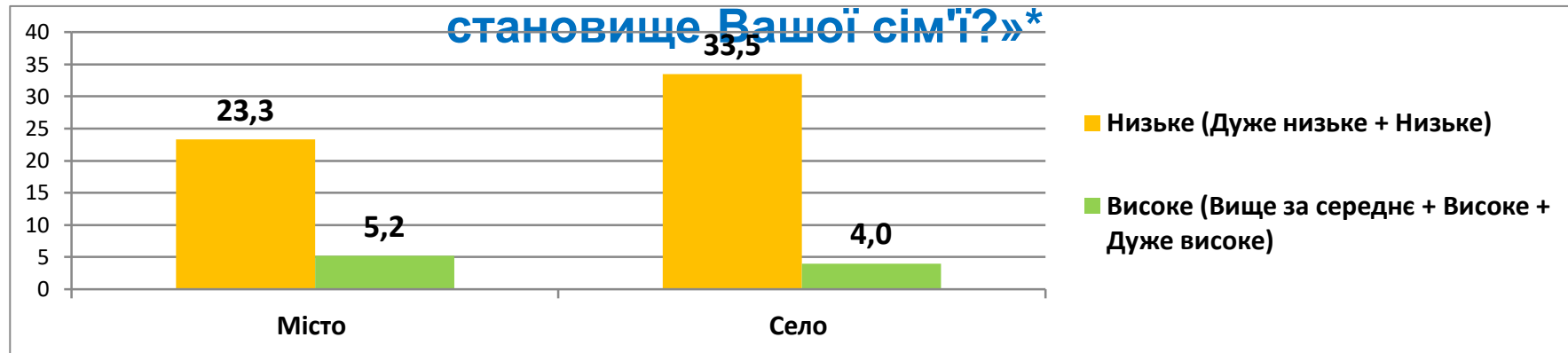
	Середнє значення, гривень	
	Місто	Село
Скажіть, будь ласка, який щомісячний дохід у розрахунку на одного члена родини Ви вважаєте <u>достатнім</u> для нормального життя у Вашому населеному пункті?	12 637,57	9 570,00
На Вашу думку, який дохід у розрахунку на одну особу на місяць забезпечує прожитковий мінімум на даний час?	7 145,00	6 483,20
Як Ви гадаєте, родину з яким доходом у розрахунку на одну особу на місяць можна вважати бідною?	3 698,85	2 901,41

* Національне опитування, червень 2019 р., вибіркова сукупність 2100 осіб, статистична похибка 1,31-2,18%

«Чи важко знайти роботу у Вашому населеному пункті?»*

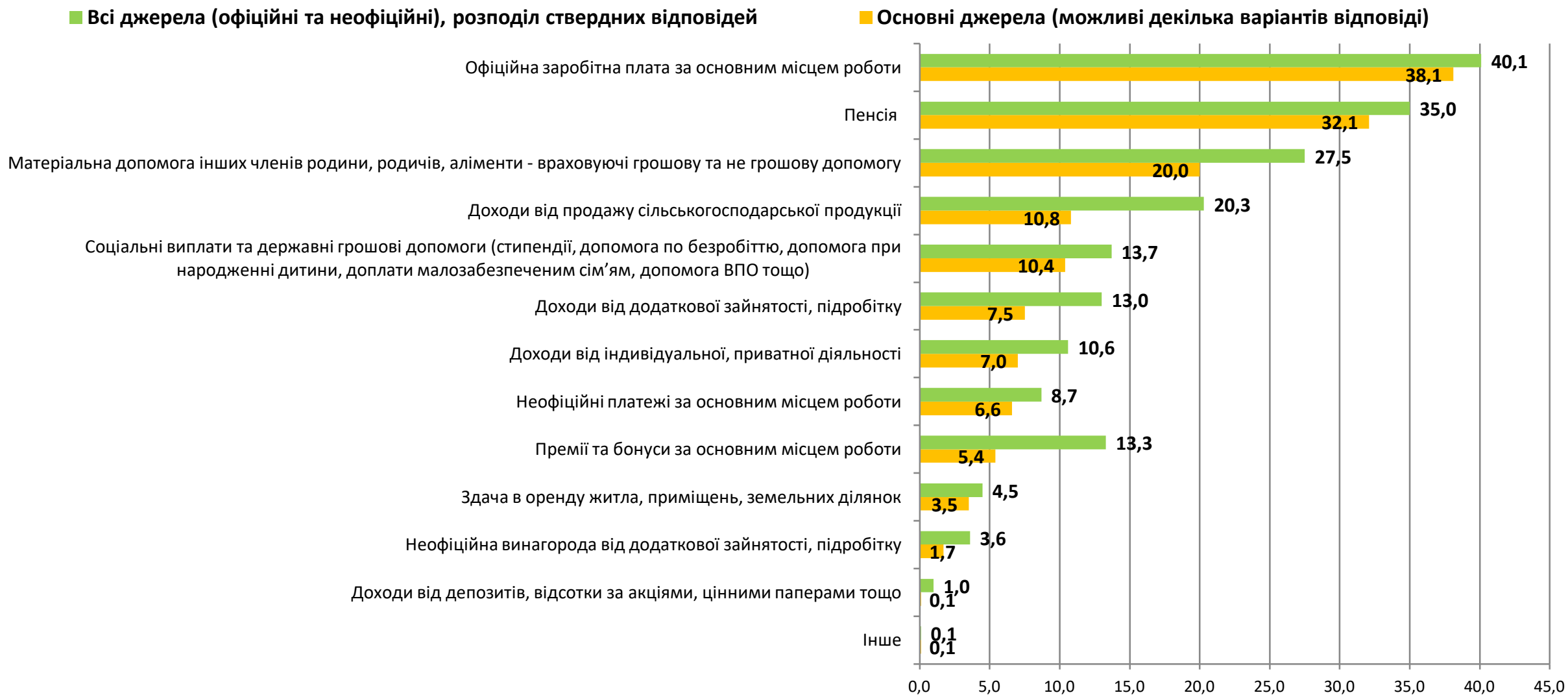

«Якщо матеріальне становище середньостатистичної сім'ї в Україні прийняти за певний середній показник, то як Ви порівняно з ним оцінюєте матеріальне становище Вашої сім'ї?»*

* Національне опитування, червень 2019 р., вибіркова сукупність 2100 осіб, статистична похибка 1,31-2,18%

Джерела доходу жителів сільської місцевості*

* Національне опитування, червень 2019 р., вибіркова сукупність 2100 осіб, статистична похибка 1,31-2,18%

Декларація ООН про права селян та інших людей, які працюють у сільській місцевості Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних націй, грудень 2018 (1)

Прийняття Декларації Україною створює законодавчі основи для захисту прав селян і повертає увагу суспільства до таких проблем, як дискримінація селян і людей, що займаються мало масштабним виробництвом с.-г. продукції та продуктів харчування.

Ратифікація Україною Декларації ООН стане свідченням того, що вона має намір керуватись положеннями Декларації при вдосконаленні вітчизняної аграрної політики на користь широкого селянського загалу. Це стосується насамперед таких визначальних прав селян:

- право на землю;
- на працю і соціальний захист;
- на гідний дохід;
- на продовольче самозабезпечення;
- колективні права сільських спільнот.

Декларація ООН про права селян та інших людей, які працюють у сільській місцевості Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних націй, грудень 2018 (2)

При формуванні вітчизняної аграрної політики сприяння розвитку малих виробників сільськогосподарської продукції Україна має орієнтуватися на вимоги світового руху за права селян, викладені в Декларації:

Стратегічне завдання - переформатування законодавчої і нормативно-правової бази для створення сприятливих умов для функціонування селянського типу господарювання як невід'ємної складової вітчизняної сільськогосподарської системи.

Практичні кроки – запровадження політики сільського розвитку і конкретні заходи:

- підтримка малих виробників сільськогосподарської продукції,
- створення сімейної моделі селянського господарювання,
- диверсифікація доходів селян,
- згуртування сільських мешканців.

Інститут економіки та прогнозування
Національна академія наук України

ЦЕНТР
“СОЦІАЛЬНИЙ МОНІТОРИНГ”

Дякуємо за увагу!
